

Principal Component Analysis - PCA

Mariusz Godlewski, Piotr Kędzierski

22 lutego 2026

Konstrunkcja Macierzy Danych

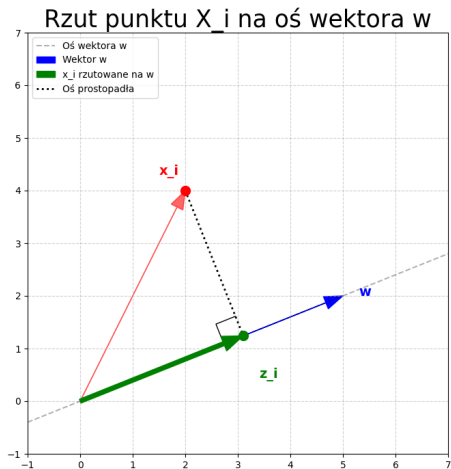
Na początku zdefiniujemy, jak wyglądają nasze dane. Wektory X_i , o wymiarach $d \times 1$, reprezentują obserwacje o d cechach. Natomiast \mathbb{X} ($n \times d$) jest tablicą składającą się z transponowanych wektorów X_i .

$$X_i = \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \vdots \\ x_d \end{bmatrix} \quad \mathbb{X} = \begin{bmatrix} - & X_1^T & - \\ - & X_2^T & - \\ & \vdots & \\ - & X_n^T & - \end{bmatrix}$$

Wizualizacja głównych składowych w 2D

Rzut prostokątny

$$\|w\| = 1$$

$$z_i = \langle X_i, w \rangle = X_i^T w$$

Konstrukcja macierzy kowariancji 1

$$\text{Wzór na kowariancję: } \text{cov}(X, Y) = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})$$

W dalszej części zakładamy, że zmienne są wyśrodkowane względem swoich średnich ($\bar{x} = \bar{y} = 0$). Wtedy w naszej macierzy \mathbb{X} , kowariancję j-tej i k-tej zmiennej możemy zapisać w postaci

$$\text{cov}(j, k) = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_{ij}x_{ik}$$

Gdzie element x_{ij} jest i-tą obserwacją j-tej zmiennej

Konstrukcja macierzy kowariancji 2

Przyjrzyjmy się teraz macierzy

$$M = \mathbb{X}^T \mathbb{X}$$

a konkretnie elementowi znajdującemu się w j -tym wierszu i k -tej kolumnie, który oznaczmy jako M_{jk} . Ze wzoru na mnożenie macierzy wiemy, że jest to iloczyn skalarny k -tej kolumny \mathbb{X} oraz j -tego wiersza \mathbb{X}^T , czyli j -tej kolumny \mathbb{X} . Dzięki temu otrzymujemy

$$M_{jk} = x_{1j}x_{1k} + x_{2j}x_{2k} + \cdots + x_{nj}x_{nk} = \sum_{i=1}^n x_{ij}x_{ik} = n \operatorname{cov}(j, k)$$

Łatwo wtedy zauważyć, że macierz kowariancji S , to

$$S = \frac{1}{n} M = \frac{1}{n} \mathbb{X}^T \mathbb{X}$$

Nasz Cel

Naszym zadaniem będzie znalezienie takiego wektora w , który zmaksymalizuje wariancję, gdy rzutujemy na niego punkty X_i . Przy tym założymy, że dane są znormalizowane (wszystkie cechy mieszczą się w przedziale $[0, 1]$) i mają średnią $\bar{X}_i = 0$.

Dodatkowo, ustalimy długość wektora $\|w\| = 1$, żeby ona sama w sobie nie wpływała na otrzymywaną wariancję.

Obliczanie Wariancji 1

$$\begin{aligned}\text{wariancja} = \sigma^2 &= \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (z_i)^2 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (X_i^T w)^2 = \frac{1}{n} (\mathbb{X} w)^T \mathbb{X} w \\ &= w^T \left(\frac{1}{n} \mathbb{X}^T \mathbb{X} \right) w = w^T S w\end{aligned}$$

S jest macierzą kowariancji. Jest ona symetryczna, dlatego

$$v_1 \perp v_2 \perp \dots \perp v_d, \quad ||v_i|| = 1$$

$$\lambda_1 \geq \lambda_2 \geq \dots \geq \lambda_d, \quad \lambda_i \in \mathbb{R}$$

Gdzie v_i są wektorami własnymi S , a λ_i odpowiadającymi im wartościami własnymi.

Obliczanie Wariancji 2

Wektory v_i tworzą przestrzeń ortonormalną, dlatego możemy zapisać wektor w jako kombinację liniową:

$$w = \sum_{i=1}^d c_i v_i$$

Korzystając z warunku długości wektora w , możemy ograniczyć wartości współczynników c_i

$$\|w\| = 1 \implies \left(\sum_{i=1}^d c_i v_i \right)^T \sum_{i=1}^d c_i v_i = 1 \implies \sum_{i=1}^d c_i^2 = 1$$

Obliczanie Wariancji 3

Podstawiamy nowy wzór na w , pamiętając, że wektory własne spełniają równanie $Sv = \lambda v$.

$$Sw = S \left(\sum_{i=1}^d c_i v_i \right) = \sum_{i=1}^d \lambda_i c_i v_i$$

$$w^T Sw = \left(\sum_{i=1}^d c_i v_i \right)^T \left(\sum_{i=1}^d \lambda_i c_i v_i \right) = \sum_{i=1}^d \lambda_i c_i^2$$

Co daje nam nowy wzór na wariancję:

$$\sigma^2 = \sum_{i=1}^d \lambda_i c_i^2$$

Maksymalizacja Wariancji

Przypomnijmy sobie, że naszym celem jest znalezienie takiego wektora w , który zmaksymalizuje wariancję, dlatego

$$\sup \sigma^2 = \sup_{c_i} \sum_{i=1}^d \lambda_i c_i^2 = \max\{\lambda_i; \quad i \in \{1, 2, \dots, d\}\}$$

Z tego wynika, że $c_i = 1$, gdy $\lambda_i = \max\{\lambda\}$, w przeciwny razie $c_i = 0$.

Dzięki temu, wnioskujemy, że wektor w maksymalizujący wariancję, jest wektorem własnym macierzy S , odpowiadającym największej wartości własnej.

$$w = v_1 \quad \text{oraz} \quad \sigma^2 = \lambda_1$$